

# **Rola pograniczy w zjednoczonej Europie**

## **(The role of borderlands in united Europe)**

15-17 września 2004 r.

**Miejsce obrad:** Wigry oraz po stronie litewskiej Vištytis

**Organizatorzy:** Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Łódzkiego

Stowarzyszenie Instytut Śląski w Opolu

Państwowy Instytut Naukowy Instytut Śląski w Opolu

Instytut Geologii i Geografii w Wilnie na Litwie

Konferencję dofinansował:

Komitet Badań Naukowych za pośrednictwem Polskiego Towarzystwa Geograficznego i Stowarzyszenia Instytut Śląski.

### **UCZESTNICY**

W konferencji uczestniczyli reprezentanci kilku najważniejszych światowych ośrodków zajmujących się badaniami z zakresu geografii politycznej (Uniwersytet Południowej Karoliny w Columbii, Uniwersytet Anglii Zachodniej w Bristolu, Paryż Sorbona, Uniwersytet w Metz, Uniwersytet w Wiedniu, Uniwersytet Primorska w Koprze, Uniwersytet w Lublaniu, uniwersytety w Peczu, Vesprem i Budapeszcie, Uniwersytet w Ostrawie oraz uniwersytety w Łodzi, Krakowie i Warszawie).

Uczestnicy ogółem 48, w tym: - goście zagraniczni - 20 (Austria - 1, Czechy - 2, Francja - 2, Litwa - 3, Niemcy - 1, Słowenia - 2, Stany Zjednoczone - 2, Węgry - 4, Wielka Brytania - 1, Włochy - 2), - goście krajowi - 17 (Kraków, Opole, Katowice, Słupsk, Warszawa, Białystok), - pracownicy UŁ - 11. Zgłoszono 40 referatów, wygłoszono 38 referatów zgrupowanych w 7 sesjach, po każdej sesji toczyła się ożywiona dyskusja.

### **PRZEBIEG KONFERNCJI**

Merytorycznym celem konferencji było przedyskutowanie problematyki roli pograniczy państwowych w procesie jednoczenia się Europy i związanych z tym kwestii współpracy transgranicznej, euroregionów jako obszarów wiodących w tym procesie. Konferencja odbyła się w szczególnym momencie, niespełna pół roku po poszerzeniu UE m.in. o państwa ją organizujące, więc problematyka niektórych prezentowanych referatów

była niezwykle aktualna, gdyż odnosiła się do najnowszych wydarzeń zachodzących na tych obszarach oraz ich przyszłości. W pierwszej sesji przedstawiono kilka referatów dotyczących stymulacyjnej roli pograniczy w procesie integracji. Mówiono tu o transplatacji mentalności pogranicza na kontynent amerykański (W. Stanley), dyskutowano kwestie roli języków pogranicza w integracji europejskiej (R. Szul).

Omawiano zmiany tożsamości w procesach globalizacji i mieszania się kultur (K. Rembowska) Na przykładzie Węgier zaprezentowano tezę o negatywnej roli granic jako przeszkody dla procesów rozwoju ekonomicznego (B. Kotosz), następane wystąpienie dotyczyło roli rzek jako granic politycznych (B. Kałuska, S. Kałuski).

W kolejnych sesjach konferencji rozpatrywano kwestie historycznej roli ziem polskich i litewskich w procesie integracji europejskiej. Dyskutowano o sytuacji wschodnich regionów Polski po przystąpieniu do UE, a także o wschodnich kresach UE i polityce wschodniej tej organizacji. Szeroko potraktowano także tematykę współpracy transgranicznej i euroregionalnej. Uzupełnieniem była sesja poświęcona granicom wewnętrznym i mentalnym w kontekście zróżnicowania etniczno-religijnego państw.

Na zakończenie konferencji podsumowania dokonała grupa zaproszonych przez organizatorów ekspertów, w składzie prof. Zbigniew Rykiel (Polska), prof. William Stanley (USA), dr Jernej Župančič (Słowenia) oraz prof. Roman Szul (Polska). W dyskusji końcowej sprawozdawcy podkreślali duże znaczenie konferencji dla uściślenia roli pograniczy w procesie integracji międzynarodowej. Wskazywano na konieczność podjęcia w kolejnych konferencjach z tego cyklu problematyki monitoringu procesów zjednoczeniowych w "nowej" UE, badania specyfiki regionów, problemu tożsamości, polityki UE wobec jej sąsiadów zarówno bliskich (Rosja, Ukraina), jak i odległych (USA, Japonia, Chiny). Zwracano uwagę na niedostatki rozwoju metodologii badań i konieczność dyskusji nad nią. Proponowano zajęcie się wpływem granic na życie codzienne mieszkańców pograniczy, podjęcie badań wzorców migracyjnych, metodologii zarządzania regionami itp. Praktycznym uzupełnieniem obrad był wyjazd studialny na Litwę, podczas którego przeprowadzono jedną z sesji konferencji (w ośrodku Victoria nad Jez. Wisztynieckim).

Uczestnicy konferencji mieli okazję zapoznać się z całym pograniczem polsko-litewskim od granicy z Białorusią aż po granicę z Rosją i to po obu stronach tej granicy. Odbyło się też spotkanie z przedstawicielami mniejszości litewskiej w Polsce (w Domu Litewskim w Sejnach) oraz z dyrektorem Ośrodka i Fundacji "Pogranicze" (w starej synagodze w Sejnach i w bibliotece Ośrodka) zajmujących się studiami nad

wielokulturowością oraz ochroną tego ginącego zjawiska. Najwartościowsze referaty, zrecenzowane i przyjęte do druku przez Radę Redakcyjną, zostaną opublikowane w 7 tomie serii monograficznej Region and Regionalism.